

ZAKON

O OTKLANJANJU POSLEDICA ODUZIMANJA IMOVINE ŽRTVAMA HOLOKAUSTA KOJE NEMAJU ŽIVIH ZAKONSKIH NASLEDNIKA

Glava prva

OSNOVNE ODREDBE

Predmet uređivanja

Član 1.

Ovim zakonom, radi otklanjanja posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih naslednika, uređuju se uslovi, način i postupak vraćanja imovine oduzete pripadnicima jevrejske zajednice koji nemaju zakonskih naslednika i vraćanja oduzete imovine organizacijama koje su u vreme oduzimanja bile u funkciji jevrejske zajednice, a koja imovina je na teritoriji Republike Srbije oduzeta za vreme Holokausta ili na osnovu propisa iz člana 2. Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju („Službeni glasnik RS”, br. 72/11, 108/13, 142/14 i 88/15 – US – u daljem tekstu: Zakon o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju), kao i finansijska podrška Republike Srbije jevrejskoj zajednici u Republici Srbiji.

Značenje pojedinih izraza

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1) pod „oduzetom imovinom” podrazumevaju se nepokretnosti i pokretne stvari i preduzeća koja su oduzeta bivšim vlasnicima za vreme Holokausta ili primenom propisa iz člana 2. Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju;

2) pod „imovinom bez naslednika” smatra se oduzeta imovina za koju nije podnet zahtev, odnosno za koju je zahtev podnet od lica koje nema aktivnu legitimaciju u smislu odredaba Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju, osim imovine za koju je obavezu obeštećenja bivšeg vlasnika preuzela strana država po osnovu međunarodnog ugovora;

3) pod pojmom „bivši vlasnik” podrazumeva se fizičko lice koje je bilo pripadnik jevrejske zajednice i vlasnik u vreme oduzimanja imovine i pravno lice koje je u vreme oduzimanja imovine na bilo koji način bilo u funkciji jevrejske zajednice, a koje je bilo vlasnik imovine u vreme oduzimanja;

4) pod „aktom o podržavljenju” podrazumeva se pravni akt koji je imao neposredno dejstvo, kao što je presuda, odluka, rešenje, zaključak ili drugi pravni akt državnog, odnosno drugog nadležnog organa, kojim je izvršeno podržavljenje imovine;

5) pod pojmom „jevrejska opština” podrazumevaju se registrovane jevrejske opštine u Republici Srbiji;

6) pod pojmom „zahtev za vraćanje oduzete imovine” (u daljem tekstu: zahtev) podrazumeva se zahtev koji na osnovu ovog zakona podnosi jevrejska opština na čijem se području nalazi oduzeta nepokretnost;

7) pod pojmom „pravo na vraćanje imovine” podrazumeva se pravo koje nadležni organ, u skladu sa ovim zakonom, utvrđuje podnosiocu zahteva;

8) pod pojmom „Savez” podrazumeva se Savez Jevrejskih opština Srbije (u daljem tekstu: Savez);

9) pod pojmom „prihod” podrazumevaju se sredstva Saveza ostvarena finansijskom podrškom Republike Srbije iz člana 9. ovog zakona, kao i svi prihodi jevrejske opštine ostvareni upravljanjem imovinom na kojoj se utvrdi pravo svojine jevrejske opštine u skladu sa odredbama ovog zakona;

10) pod pojmom „Agencija” podrazumeva se Agencija za restituciju Republike Srbije (u daljem tekstu: Agencija);

11) pojmovi: objekat, građenje, rekonstrukcija, dogradnja, adaptacija i sanacija i drugi građevinski pojmovi tumače se i primenjuju u skladu sa propisima koji uređuju izgradnju objekata.

Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu (oduzimanje, vraćanje i sl.) imaju se tumačiti isključivo kao izražavanje saosećanja, solidarnosti i razumevanja Republike Srbije za stradanje Jevrejskog naroda na njenoj teritoriji tokom neprijateljske okupacije od 6. aprila 1941. godine do 9. maja 1945. godine, odričući svaku odgovornost Republike Srbije za strahovite patnje i štetu nanetu žrtvama Holokausta i drugim žrtvama nacizma na njenoj teritoriji, u uslovima neprijateljske okupacije.

Pojam Holokausta

Član 3.

Za potrebe ovog zakona Holokaust predstavlja vreme od 6. aprila 1941. godine do 9. maja 1945. godine u kome su okupator i njegovi saradnici na teritoriji današnje Republike Srbije sistematski progonili i ubijali pripadnike Jevrejske zajednice, uništavali i oduzimali imovinu Jevreja, bez obzira na njihovo državljanstvo, i jevrejskih organizacija, zasnovano na rasističkim odredbama, propisima i aktima nacističkog režima.

Načelo zaštite sticalaca

Član 4.

Sticalac imovine, osim obveznika vraćanja, koji je, nakon podržavljenja imovine, stekao pravo svojine u skladu sa zakonom, ostaje vlasnik i držalac stvari, a njegova stečena prava ne smeju biti povređena.

Načelo javnosti

Član 5.

Sredstva koja jevrejska opština, odnosno Savez ostvari iz imovine i finansijskom podrškom u skladu sa ovim zakonom troše se u ovim zakonom utvrđene svrhe, uz redovno obaveštavanje javnosti o ostvarivanju ciljeva ovog zakona, kao i omogućavanjem javnosti da se upozna sa aktivnostima koje Savez, odnosno jevrejska opština, preduzima u skladu sa ovim zakonom.

Primena drugih propisa

Član 6.

Vraćanje imovine u naturalnom obliku sprovodi se u skladu sa ovim zakonom i Zakonom o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju.

Na pitanja koja nisu uređena ovim zakonom i Zakonom o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju primenjivaće se shodno odredbe zakona kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Ovim zakonom ne dira se u primenu drugih propisa o zaštiti prava svojine i drugih prava stečenih u skladu sa zakonom, osim ako su u suprotnosti sa njim.

Izdavanje dokumentacije i podataka

Član 7.

Svi organi Republike Srbije, organi autonomne pokrajine, organi jedinice lokalne samouprave i drugi organi i organizacije, kao i arhivi dužni su da u okviru svojih nadležnosti i bez odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za izdavanje, izdaju za potrebe sprovođenja postupka vraćanja imovine u skladu sa odredbama ovog zakona, svu potrebnu dokumentaciju i podatke kojima raspolažu.

Neuračunavanje primljenog i izgubljena dobit

Član 8.

Ne može se zahtevati vraćanje plodova, niti naknada štete po osnovu izgubljene dobiti zbog nemogućnosti korišćenja, odnosno upravljanja podržavljenom imovinom, kao i po osnovu njenog održavanja u vremenu od dana podržavljenja do vraćanja imovine.

Glava druga

FINANSIJSKA PODRŠKA REPUBLIKE SRBIJE

Oblik i ukupan iznos finansijske podrške

Član 9.

Finansijska podrška Savezu obezbeđuje se iz budžeta Republike Srbije, preko ministarstva nadležnog za poslove finansija, u vidu uplata novčanih sredstava na račun Saveza.

Ukupan iznos sredstava iz stava 1. ovog člana opredeljuje se na iznos od 950.000 evra na nivou kalendarske godine, a na period od 25 godina, počev od 1. januara 2017. godine.

Porezi, takse i troškovi postupka

Član 10.

Sticanje imovine i ostvarivanje prihoda u vidu finansijske podrške na osnovu ovog zakona ne podleže plaćanju ni jedne vrste poreza, administrativnih i sudskih taksi i naknada državnim organima i organizacijama.

Jevrejska opština, odnosno Savez jeste obveznik plaćanja poreza na imovinu koja se pravnosnažno vrati u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i drugih vrsta poreza na ostvarivanje prihoda od imovine, odnosno novčanih sredstava, u skladu sa propisima kojim se uređuje poslovanje privrednih društava.

Podnosilac zahteva snosi troškove postupka u skladu sa zakonom.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, podnosilac zahteva nije u obavezi da plati troškove za rad i pružanje usluga Republičkog geodetskog zavoda, lokalnih arhiva, Arhiva Srbije i Arhiva Jugoslavije, već oni padaju na teret tih organa.

Glava treća

POSTUPAK ZA VRAĆANJE IMOVINE

Stranke u postupku

Član 11.

Stranke u postupku su podnosilac zahteva, nosilac prava korišćenja na nepokretnosti koja je predmet zahteva, zakonski zastupnik Republike Srbije, kao i zastupnik drugog obveznika vraćanja.

Organ koji vodi prvostepeni postupak

Član 12.

Postupak po zahtevu vodi Agencija, a u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Podnosilac zahteva

Član 13.

Zahtev za vraćanje imovine u smislu ovog zakona podnosi jevrejska opština.

Podnošenje zahteva

Član 14.

Zahtev za vraćanje imovine pojedinačnih bivših vlasnika podnosi se u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Zahtev se podnosi Agenciji sa propisanim dokazima.

Zahtev se podnosi za jednu određenu nepokretnost ili pokretnu stvar ili za više stvari koje su pripadale istom bivšem vlasniku.

Sadržina zahteva

Član 15.

Zahtev sadrži podatke o:

- 1) bivšem vlasniku – ime, ime jednog roditelja i prezime i adresa, odnosno podatke o preduzeću;
- 2) oduzetoj imovini na koju se zahtev odnosi – vrsta, naziv, veličina, odnosno površina, mesto gde se nepokretnost nalazi, broj katastarske parcele po starom i važećem premeru – osim ako je predmet zahteva poljoprivredno zemljište koje je nakon oduzimanja komasirano – izgled i stanje imovine u vreme oduzimanja, odnosno odgovarajući podaci za pokretne stvari;
- 3) dokumentacija o oduzimanju, odnosno akt o podržavljenju;
- 4) pravu svojine bivšeg vlasnika na oduzetoj imovini;
- 5) dokaz o činjenici da je prethodni vlasnik bio pripadnik Jevrejske zajednice, a ako je bivši vlasnik pravno lice – dokaz da je na bilo koji način bilo u funkciji Jevrejske zajednice.

Uz zahtev se prilažu, u originalu ili overenoj fotokopiji, sledeći dokazi:

- 1) za podatke iz stava 1. tačka 2) ovog člana – izvod iz registra nepokretnosti, izvod iz registra pokretnih stvari, uverenje Republičkog geodetskog zavoda o identifikaciji katastarske parcele starog i novog premera, osim za katastarske parcele za koje je sprovedena komasacija;
- 2) za podatke iz stava 1. tačka 3) ovog člana – odluka okupatorskih snaga u kojoj je opisana oduzeta imovina, pojedinačni akt sudskog organa FNRJ ili organa uprave FNRJ na osnovu kojeg je imovina prešla u državno vlasništvo;
- 3) za podatke iz stava 1. tačka 4) – izvodi iz zemljišnih knjiga ili drugi dokazi o pravu svojine bivšeg vlasnika;
- 4) sve druge dokaze koje podnosilac zahteva poseduje, a koji mogu biti od značaja za odlučivanje po zahtevu.

Neuredan zahtev

Član 16.

Ako Agencija utvrdi da zahtev ne sadrži dovoljno podataka iz člana 15. stav 1. ovog zakona, naložiće podnosiocu zahteva da u roku od 120 dana uredi zahtev.

Ako podnosilac zahteva ne postupi prema nalogu Agencije u ostavljenom roku, zahtev se odbacuje kao neuredan.

Rok za donošenje rešenja

Član 17.

Agencija je dužna da o urednom zahtevu odluči najkasnije u roku od šest meseci, a izuzetno kod posebno složenih predmeta u roku od godinu dana od dana prijema urednog zahteva.

Odlučivanje o zahtevu

Član 18.

Agencija utvrđuje sve činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje o zahtevu i donosi rešenje kojim se zahtev usvaja i utvrđuje imovina koja se prenosi u svojinu jevrejskoj opštini ili kojim se zahtev odbija kao neosnovan.

Ako zahtev obuhvata više nepokretnosti, odnosno pokretnih stvari, Agencija može doneti više rešenja kojim se vrši povraćaj imovine, ili samo jedno rešenje kojim je obuhvaćen ceo zahtev.

Ako Agencija utvrdi da ne postoji zakonski osnov za vraćanje oduzete imovine, donosi rešenje o odbijanju zahteva.

Pravnosnažno rešenje o utvrđivanju imovine koja se prenosi u svojinu jevrejskoj opštini, Agencija dostavlja organu nadležnom za evidenciju i upis prava na nepokretnosti i Republičkoj direkciji za imovinu Republike Srbije, a za poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište i ministarstvu nadležnom za poslove poljoprivrede i šuma, kao i organu nadležnom za utvrđivanje i naplatu poreza na imovinu.

Rešenje o utvrđenju prava na prenos u svojinu

Član 19.

Rešenjem kojim se zahtev usvaja i utvrđuje imovina koja se prenosi u svojinu jevrejske opštine, sadrži obveznika vraćanja i način i rokove za izvršavanje utvrđenih obaveza.

U tom rešenju nalaže se nadležnim organima izvršenje rešenja, kao i brisanje eventualnih tereta.

Prvostepeno rešenje Agencija dostavlja podnosiocu zahteva, nosiocu prava korišćenja, obvezniku i državnom pravobranioocu.

Pravna sredstva

Član 20.

Protiv prvostepenog rešenja Agencije podnosilac zahteva, obveznik i državni pravobranilac mogu izjaviti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove finansija, kao drugostepenom organu, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.

Ministarstvo nadležno za poslove finansija je dužno da odluči o žalbi u roku od 90 dana od dana njenog prijema.

Protiv drugostepenog rešenja može se pokrenuti upravni spor.

Izvršenje rešenja

Član 21.

Na osnovu pravnosnažnog rešenja kojim se utvrđuje imovina koja se prenosi u svojину jevrejske opštine, jevrejska opština ima pravo da upiše svojину na predmetnoj nepokretnosti ili pokretnoj stvari koja se upisuje u registar pokretnih stvari.

Na osnovu pravnosnažnog rešenja kojim se utvrđuje imovina koja se prenosi u svojinu jevrejske opštine, čiji je obveznik vraćanja društvo kapitala ili zadruga u postupku stečaja, odnosno likvidacije, jevrejska opština ima pravo da zahteva izlučenje iz stečajne, odnosno likvidacione mase stečajnog, odnosno likvidacionog dužnika.

Ako se preživeli zakonski naslednik bivšeg vlasnika čija je imovina pravnosnažno vraćena jevrejskoj opštini u skladu sa odredbama ovog zakona, obrati jevrejskoj opštini sa zahtevom za prenos prava svojine na predmetnoj imovini, jevrejska opština je dužna da, nakon što utvrdi svojstvo zakonskog naslednika bivšeg vlasnika, prenese preživelim zakonskom nasledniku u svojinu vraćenu nepokretnost u skladu sa udelom koji mu pripada u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuje nasleđivanje.

Jevrejska opština je dužna da obavezu iz stava 3. ovog člana izvrši u roku od mesec dana od dana prijema zahteva zakonskog naslednika bivšeg vlasnika iz stava 3. ovog člana, a zakonski naslednik bivšeg vlasnika ovo svoje pravo može ostvariti i sudskim putem.

U slučaju postojanja zakupa na nepokretnosti iz stava 3. ovog člana, zakupac će stupiti u zakupodavni odnos sa naslednikom iz stava 3. ovog člana pod uslovima iz ugovora o zakupu sa jevrejskom opštinom, do isteka roka od tri godine od dana prenosa prava svojine sa jevrejske opštine na naslednika.

Glava četvrta

USMERAVANJE SREDSTAVA OSTVARENIH VRAĆANJEM NEPOKRETNOSTI I PRIMANJEM FINANSIJSKE PODRŠKE REPUBLIKE SRBIJE

Upravljanje prihodima

Član 22.

Savez i jevrejska opština upravljaju prihodima i usmeravaju ih u sledeće aktivnosti:

- 1) proučavanje i dokumentovanje perioda Holokausta, obeležavanje značajnih datuma iz perioda Holokausta i komemoracije u Republici Srbiji;
- 2) naučno-istraživačke projekte u vezi sa Holokaustom i drugim zločinima nacista i njihovih saradnika i izdavanje publikacija na ove teme;
- 3) obrazovanje o Holokaustu i drugim zločinima nacista i njihovih saradnika, kulturne manifestacije, kao i održavanje tradicije;
- 4) finansiranje školovanja i stipendiranje studenata, mladih talenata i naučnika iz Republike Srbije;
- 5) finansijsku podršku preživelim žrtvama Holokausta koje su imale prebivalište na teritoriji Republike Srbije u vreme Holokausta i koje trenutno žive u Republici Srbiji ili u inostranstvu;
- 6) finansijska podrška postojećoj Jevrejskoj zajednici u Republici Srbiji;

7) jačanje veza Jevrejske zajednice u Republici Srbiji sa sunarodnicima u drugim državama;

8) podrška budućim aktivnostima iz ovog stava polaganjem dela prihoda na bankovne štedne račune;

9) humanitarne svrhe u Republici Srbiji;

10) snošenje troškova i obaveza jevrejske opštine i Saveza nastalih upravljanjem imovinom i prihodima ostvarenim primenom ovog zakona.

Savez i jevrejska opština za namenu iz stava 1. tačka 5. ovog člana su dužni da na godišnjem nivou izdvajaju 20% prihoda u periodu od najmanje deset godina od dana stupanja na snagu ovog zakona i da pri tome obezbede jednak iznos finansijske pomoći svim preživelim žrtvama holokausta srpskog porekla, bez obzira na njihovo prebivalište ili trenutno boravište.

Savez i jevrejska opština mogu deponovati deo prihoda na štedne račune u bankama u cilju finansiranja budućih aktivnosti propisanih ovim članom.

Odbor za nadzor

Član 23.

Osniva se Odbor za nadzor (u daljem tekstu: Odbor), radi nadzora i praćenja upravljanja prihodima koji primenom ovog zakona pripadnu Savezu i jevrejskoj opštini.

Odbor ima predsednika i četiri člana.

Članovi Odbora su: predstavnik Vlade, dva predstavnika Svetske jevrejske organizacije za restituciju u Republici Srbiji i dva predstavnika Saveza.

Predstavnika Vlade imenuje Vlada na četiri godine i istovremeno je i predsednik Odbora.

Odbor:

1) angažuje nezavisnog spoljnog revizora koji vrši godišnju reviziju svih aktivnosti koje Savez i jevrejske opštine obavljaju u skladu sa ovim zakonom;

2) usvaja šestomesečni izveštaj Saveza o upravljanju, nakon razmatranja izveštaja o sprovedenoj reviziji od strane nezavisnog spoljnog revizora, a kad utvrdi da Savez sve svoje aktivnosti preduzima na odgovarajući način;

3) donosi poslovnik o svom radu;

4) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i svojim statutom.

Predmet revizije iz stava 5. tačke 1) ovog člana su sve finansijske transakcije, preduzete aktivnosti i procedure upravljanja i korišćenja prihoda kako bi se obezbedila primena odgovarajućih upravljačkih procedura. Troškovi revizije finansiraju se iz prihoda.

Odbor odluke donosi većinom svih glasova.

Program upravljanja i Izveštaj o upravljanju

Član 24.

Savez je dužan da do 15. januara svake kalendarske godine sačini objedinjen godišnji Program upravljanja prihodima za tekuću kalendarsku godinu, i da ga nakon usvajanja dostavi Odboru.

Godišnji Program upravljanja je obavezujući za Savez i jevrejske opštine i naročito sadrži plan upravljanja i raspolaganja finansijskim sredstvima, imovinom i

prihodima od imovine ostvarenim primenom ovog zakona u skladu sa namenama iz člana 22. ovog zakona na nivou jedne kalendarske godine.

Savez je dužan da o aktivnostima u vezi sa upravljanjem prihodima saveza i jevrejskih opština do 1. jula i 1. februara svake kalendarske godine sačinjava šestomesečni Izveštaj o upravljanju koji se dostavlja na usvajanje Odboru.

Izveštaj o upravljanju naročito sadrži:

1) spisak nepokretnosti na kojima je primenom ovog zakona utvrđeno pravo svojine jevrejske opštine, a sadrži adrese, površine i druge podatke o nepokretnostima;

2) podatke o zaključenim ugovorima o zakupu nepokretnosti iz tačke 1) ovog stava i uslovima tih ugovora;

3) specifikaciju svih prihoda po osnovu upravljanja vraćenim nepokretnostima i upravljanja drugim finansijskim sredstvima ostvarenih u vezi sa primenom ovog zakona;

4) specifikaciju troškova upravljanja prihodima;

5) specifikaciju rashoda i svih drugih troškova nastalih usmeravanjem sredstava u namene iz člana 22. ovog zakona;

6) druge podatke od značaja za ostvarivanje uvida javnosti u trošenje prihoda ostvarenih primenom ovog zakona.

Republika Srbija nije dužna da izvrši godišnju isplatu finansijske podrške iz člana 9. ovog zakona ako Odbor ne usvoji šestomesečni Izveštaj o upravljanju Saveza iz stava 3. ovog člana.

Prihod koji nije iskorišćen u tekućoj godini prenosi se u narednu godinu.

Ako Odbor prilikom razmatranja šestomesečnog izveštaja o upravljanju prihodima Saveza, ustanovi da je Savez utrošio sredstva koja nisu bila predviđena godišnjim programom upravljanja prihodima u celini ili u pojedinim delovima, Savez je dužan da bez odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana donošenja odluke Odbora, usaglasi svoje poslovanje sa nalazom Odbora i da o tome obavesti Odbor.

Savez, jevrejska opština i Odbor odgovorni su za zakonito i svrsishodno upravljanje finansijskim sredstvima, imovinom i prihodima od imovine stečene u skladu sa odredbama i ciljevima ovog zakona.

Evidencija

Član 25.

Savez je dužan da vodi stalnu i ažurnu javnosti dostupnu evidenciju bivših vlasnika i vraćene imovine, kao i evidenciju prihoda koji su ostvareni primenom ovog zakona.

Glava peta

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Zabrana otuđenja i opterećenja podržavljene imovine

Član 26.

Od stupanja na snagu ovog zakona imovina koja je oduzeta bivšim vlasnicima, a koja je predmet ovog zakona i koja po odredbama ovog zakona može biti vraćena, ne može biti predmet otuđivanja, hipoteke ili zaloge, do pravnosnažnog okončanja postupka po zahtevu za vraćanje.

Zabrana otuđenja i opterećenja te imovine u pogledu imovine za koju nisu podneti zahtevi za vraćanje prestaje po isteku roka za podnošenje zahteva za vraćanje.

Završna odredba

Član 27.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika sadržan je u članu 97. tačka 7. Ustava Republike Srbije, kojim je propisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje svojinske i obligacione odnose i zaštitu svih oblika svojine i u članu 97. tačka 2. Ustava Republike Srbije, prema kome Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana, ustavnost i zakonitost i postupak pred sudovima i drugim državnim organima.

II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA I CILJEVI KOJI SE NJIME OSTVARUJU

Postupak restitucije započeo je 2011. godine donošenjem Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju („Sl. glasnik RS”, br. 72/11, 108/13, 142/14 i 88/15 - US). Tim zakonom se uređuju uslovi, način i postupak vraćanja oduzete imovine i obeštećenja za oduzetu imovinu, koja je na teritoriji Republike Srbije primenom propisa o agrarnoj reformi, nacionalizaciji, sekvestraciji, kao i drugih propisa, na osnovu akata o podržavljenju, posle 9. marta 1945. godine oduzeta od fizičkih i određenih pravnih lica i prenesena u opštenarodnu, državnu, društvenu ili zadružnu svojinu.

Ovaj zakon se primenjuje i na vraćanje imovine čije je oduzimanje posledica Holokausta na teritoriji koja danas čini teritoriju Republike Srbije.

Istovremeno, odredbama člana 5. stav 4. ovog zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju predviđeno je da će se otklanjanje posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta i drugim žrtvama fašizma na teritoriji Republike Srbije, koje nemaju živih zakonskih naslednika, urediti posebnim zakonom.

Ovakvo zakonsko rešenje je usvojeno imajući u vidu sproveden Holokaust i posebno težak položaj pripadnika Jevrejske zajednice u Srbiji za vreme Drugog svetskog rata zbog strahota Holokausta kada su žrtve pretrpele fizičke i emocionalne traume bez presedana.

Republika Srbija je i potpisnik Terezinske deklaracije usvojene 2009. godine u Terezinu u Češkoj, u mestu gde su stradali i odakle su poslani u logore smrti hiljade evropskih Jevreja i drugih žrtava nacističkog progona tokom Drugog svetskog rata. Deklaraciju su proglasili predstavnici 49 država i EU, a ona poziva i obavezuje sve države potpisnice da se vrati imovina koja je oduzimana žrtvama Holokausta za vreme Drugog svetskog rata.

U Deklaraciji su zemlje učesnice pozvale, napominjući značaj restitucije zajedničke i pojedinačne nepokretne imovine koja je pripadala žrtvama Holokausta i drugim žrtvama nacističkog progona, da se učini svaki napor da se isprave posledice nepravedne zaplene imovine, koja je sprovedena kroz konfiskaciju, prinudnu prodaju imovine i prodaju pod prisilom, koja je predstavljala deo progona tih nedužnih ljudi i grupa, od kojih je većina umrla bez naslednika.

Imovina bez naslednika bi, prema Deklaraciji, mogla da se koristi kao osnova za rešavanje materijalnih potreba ugroženih lica koja su preživela Holokaust, za trajno obrazovanje o Holokaustu, njegovim uzrocima i posledicama. Deklaracijom se ohrabruju sve države da, pored ostalog, podržavaju ili uspostave redovne, godišnje ceremonije sećanja i komemoracije i da rade na očuvanju memorijalnih mesta i drugih lokacija sećanja na stradanja, kao i da prioritarno uključe obrazovanje o Holokaustu i drugim nacističkim zločinima.

Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije 2014-

2018 je takođe predviđeno da će se doneti zakon kojim će se otkloniti posledice oduzimanja imovine žrtvama Holokausta i drugim žrtvama fašizma na teritoriji Republike Srbije koje nemaju živih naslednika. Evropska komisija je u Izveštaju o napretku Republike Srbije u 2014. godini konstatovala nedovoljnu aktivnost u vezi sa donošenjem ovog zakona.

Cilj donošenja Zakona o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika (u daljem tekstu: Zakon) je da se stvore uslovi za otklanjanje posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta na teritoriji Republike Srbije, koje nemaju živih zakonskih naslednika.

III OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. Zakona se određuje predmet Zakona i predviđa da se Zakonom u cilju otklanjanja posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih naslednika uređuju uslovi, način i postupak vraćanja imovine oduzete pripadnicima Jevrejske zajednice koji nemaju zakonskih naslednika i vraćanja oduzete imovine organizacija koje su u vreme oduzimanja bile u funkciji Jevrejske zajednice, a koja imovina je na teritoriji Republike Srbije oduzeta za vreme Holokausta ili na osnovu propisa iz člana 2. Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju („Službeni glasnik RS“, br. 72/2011, 103/2013, 142/2014 i 88/15 - US), kao i finansijska podrška Republike Srbije Jevrejskoj zajednici u Republici Srbiji.

S tim u vezi, treba naglasiti da je predmetna imovina oduzimana za vreme Holokausta, ali da treba imati u vidu da su se i nakon ovog perioda, posledice oduzimanja imovine žrtvama Holokausta dogodile i oduzimanjem imovine na osnovu propisa taksativno nabrojanih u članu 2. Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju, a radi se o zakonima i podzakonskim aktima na osnovu kojih su sprovedene pravno-političke mere na osnovu kojih su stvari u privatnoj svojini prešle u državnu, odnosno društvenu svojinu. Ovo prenošenje imovine iz privatne u državnu svojinu je imalo više pravnih oblika, a najznačajniji među njima su agrarna reforma, nacionalizacija i konfiskacija. Sprovedenjem ovih mera iz privatne je prešlo u državnu svojinu određeno poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište, građevinsko zemljište, kao i privredna preduzeća, stanovi i stambene zgrade.

U samom Zakonu o oduzimanju imovine i obeštećenju izričito je predviđeno da se zakon primenjuje i na vraćanje imovine čije je oduzimanje posledica Holokausta na teritoriji koja danas čini teritoriju Republike Srbije.

Na taj način, Zakon na sveobuhvatan način uređuje pitanje otklanjanja posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika.

Članom 2. Zakona precizirano je značenje pojedinih izraza upotrebljenih u Zakonu kako bi odredbe zakona bile u dovoljnoj meri precizne, jasne i predvidljive da subjekti na koje se odredbe odnose mogu svoje ponašanje da usklade sa zakonom.

Posebno je u stavu 2. istog člana propisano da se izrazi upotrebljeni u ovom zakonu (oduzimanje, vraćanje i sl.) imaju tumačiti isključivo kao izražavanje saosećanja, solidarnosti i razumevanja Republike Srbije za stradanje Jevrejskog naroda na svojoj teritoriji tokom neprijateljske okupacije od 6. aprila 1941. godine do 9. maja 1945. godine, odričući svaku odgovornost Republike Srbije za strahovite patnje i štetu nanetu žrtvama Holokausta i drugim žrtvama nacizma na svojoj teritoriji, u uslovima neprijateljske okupacije.

Članom 3. posebno je definisan pojam Holokausta u smislu Zakona. Radi se o periodu od 6. aprila 1941. godine do 9. maja 1945. godine u kome je od strane okupatora i njihovih saradnika i satelita na teritoriji današnje Republike Srbije vršen sistematski progon i ubistva pripadnika Jevrejske zajednice, uništavanje i oduzimanje imovine Jevreja, bez obzira na njihovo državljanstvo, i Jevrejskih organizacija, zasnovan na rasističkim odredbama, propisima i aktima nacističkog režima.

Članom 4. uređeno je načelo zaštite sticaoca imovine, koji je nakon podržavljenja imovine stekao pravo svojine u skladu sa zakonom, da ostaje vlasnik i držalac stvari, osim obveznika vraćanja imajući pri tom u vidu da se na vraćanje imovine u naturalnom obliku primenjuju i odredbe zakona o vraćanju oduzete imovine.

Članom 5. uređeno je načelo javnosti kojim se obezbeđuje ostvarenje cilja ovog zakona da se sredstva koja se ostvare u skladu sa odredbama Zakona, troše u Zakonom utvrđene svrhe.

Prema **članu 6.** Zakona, odredbe kojima se reguliše postupak vraćanja imovine u naturalnom obliku u potpunosti su oslonjeni na odredbe važećeg Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju, uz shodnu primenu zakona kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Potreba da se na ovaj Zakon primene sve odredbe kojima se regulišu uslovi i postupak za vraćanje imovine u naturalnom obliku iz Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju opravdana je iz nekoliko razloga.

Potpuno je necelishodno da ista materija bude regulisana sa dva različita propisa potpuno identične sadržine, što bi svakako otežalo i primenu u postupku pred Agencijom. Nadalje, odredbe Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju, na ovaj način bi se jedinstveno primenjivale na sve slučajeve u pogledu vraćanja imovine u naturi, čime se obezbeđuje jedinstvena primena propisa o restituciji na sve sticaoca prava, te time i pravna sigurnost.

Članom 7. je predviđena hitnost kao princip za postupanje svih organa i organizacija koji u okviru svojih nadležnosti raspolažu dokumentacijom i podacima potrebnim za ostvarivanje prava na vraćanje imovine.

Imajući u vidu razloge donošenja Zakona i cilj koji se želi postići, **Članom 8.** je predviđeno da se ne može zahtevati vraćanje plodova, niti naknada štete po osnovu izgubljene dobiti zbog nemogućnosti korišćenja, odnosno upravljanja podržavljenom imovinom, kao i po osnovu njenog održavanja u periodu od dana podržavljenja do vraćanja imovine.

Članom 9. Zakona predviđena je finansijska podrška Republike Srbije i to oblik i ukupan iznos tako što je predviđeno da se ova podrška obezbeđuje iz budžeta, preko Ministarstva finansija, uplatom novčanih sredstava na račun Saveza Jevrejskih opština Srbije i to iznosa od 950.000 E na nivou kalendarske godine, a na period od 25 godina, počev od 1.1.2017. godine

Članom 10. Zakona, analogno rešenju iz Zakona o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju, pored ostalog, predviđeno je da sticanje imovine i ostvarivanje prihoda u vidu finansijske podrške na osnovu ovog zakona ne podleže plaćanju ni jedne vrste poreza, administrativnih i sudskih taksi i naknada državnim organima i organizacijama.

Odredbama **čl. 11-21.** Zakona uređen je postupak za vraćanje imovine (stranke u postupku, organ koji vodi postupak, podnosilac zahteva, podnošenje i sadržina zahteva, rok za donošenje rešenja, pravna sredstva i izvršenje rešenja).

Za rešavanje po zahtevu nadležna je Agencija za restituciju koja je osnovana Zakonom o vraćanju oduzete imovine i obeštećenju (**član 12.**). Agencija je kao i po rešenju iz tog zakona, dužna da utvrdi osnovanost podnetog zahteva i o tome odluči u roku od šest meseci, a u slučaju posebno složenih predmeta, godinu dana od dana prijema urednog zahteva (**član 17.** Zakona). Prvostepeno rešenje Agencija dostavlja podnosiocu zahteva, nosiocu prava korišćenja, obvezniku i državnom pravobranilaštvu, a u rešenju o vraćanju imovine izdaje se i nalog nadležnim organima za izvršenje rešenja (**član 19.**). Protiv odluke prvostepenog organa nezadovoljna stranka može izjaviti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove finansija u roku od 15 dana od dana dostavljanja odluke. Protiv drugostepenog rešenja može se pokrenuti upravni spor (**član 20.**).

Članom 22. Zakona taksativno su navedene aktivnosti na koje se usmeravaju prihodi koji se ostvare primenom Zakona, a **članom 24.** Zakona propisano je

sačinjavanje programa upravljanja i izveštaja o upravljanju prihodima Saveza i jevrejske opštine.

Prilikom predlaganja ovih odredaba imala se u vidu Deklaracija iz Terezina u kojoj je konstatovano, između ostalog, da su preživeli Holokausta i ostale žrtve nacističkog progona u poodmakloj životnoj dobi, da imaju posebne potrebe u oblasti zdravstvene zaštite i da zemlje učesnice u potvrđivanju ove deklaracije podržavaju kao jedan od prioriteta napore da se u zemljama u kojima žive rešavaju potrebe vezane za socijalno blagostanje za najugroženije starije žrtve i da je od imperativnog značaja poštovati njihovo lično dostojanstvo i voditi brigu o njihovim potrebama u oblasti socijalnog blagostanja kao pitanjem od najvećeg značaja. Istaknuta je potreba da se za dobrobit budućih generacija sačuva sećanje i da se nikada ne zaboravi jedinstvena istorija i nasleđe Holokausta tokom kojeg su uništene tri četvrtine evropskog jevrejstva. Takođe, da su preživeli Holokausta i ostale žrtve nacističkog progona, uključujući i one koji su strahote Holokausta iskusili kao mala i bespomoćna deca, tokom svog progona pretrpeli fizičke i emocionalne traume bez presedana s obzirom da naučne studije dokumentuju da takva iskustva često uzrokuju ozbiljne štetne posledice po zdravlje, posebno u starijoj životnoj dobi. Konstatovano je da bi u nekim državama imovina bez naslednika mogla da se koristi kao osnova za rešavanje materijalnih potreba ugroženih lica koja su preživela Holokaust, kao i za trajno obrazovanje o Holokaustu, njegovim uzrocima i posledicama potvrđujući značaj obrazovanja o Holokaustu i ostalim nacističkim zločinima kao lekcije od suštinskog značaja za čovečanstvo. Deklaracija snažno ohrabruje sve države da podržavaju ili uspostave redovne godišnje ceremonije sećanja ili komemoracije i da rade na očuvanju memorijalnih mesta i drugih lokacija sećanja na stradanja., kao i da države mogu da razmatraju različita dodatna sredstva za podršku obrazovanju u ljudskim pravima, između ostalog i imovinu bez naslednika, gde je to odgovarajuće, uz uverenje da međunarodno pravo u oblasti ljudskih prava odražava bitne pouke istorije i da je razumevanje ljudskih prava od suštinskog značaja za borbu protiv i sprečavanje svih oblika rasne, verske i etničke diskriminacije, uključujući antisemitizam i anti-romska osećanja, odlučni da obrazovanje u ljudskim pravima uključe u nastavni program obrazovnih sistema.

Članom 23. predviđeno je vršenje nadzora i praćenje upravljanja prihodima koji se ostvare primenom ovog zakona Odbora za nadzor i predviđen sastav ovog odbora i njegov delokrug poslova.

Članom 25. je predviđena obaveza Saveza jevrejskih opština da vodi stalnu i ažurnu javnosti dostupnu evidenciju kako bivših vlasnika, tako i vraćene imovine i prihoda koji su ostvareni primenom ovog zakona što je jedan od važnih mehanizama ostvarenja cilja zakona.

U prelaznim i završnim odredbama, **članom 26.** Zakona je, takođe po ugledu na rešenje iz važećeg Zakona o vraćanju imovine i obeštećenju, predviđeno da od stupanja na snagu Zakona imovina koja je oduzeta bivšim vlasnicima, koja je predmet ovog zakona i po odredbama ovog zakona može biti vraćena, ne može biti predmet otuđivanja, hipoteke ili zaloge, do pravnosnažnog okončanja postupka po zahtevu za vraćanje.

Članom 27. predviđeno je stupanje na snagu Zakona.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona biće obezbeđena sredstva u budžetu Republike Srbije počev od naredne 2017. godine za finansijsku podršku Republike Srbije Savezu jevrejskih opština u smislu člana 9. Zakona kojima je propisano da se ukupan iznos sredstava na ime finansijske podrške iz budžeta Republike Srbije, opredeljuje na iznos od 950.000 evra na nivou kalendarske godine, a na period od 25 godina počev od 1.1.2017. godine.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Predlaže se da se ovaj zakon donese po hitnom postupku, budući da bi nedonošenje zakona po hitnom postupku moglo da prouzrokuje štetne posledice po ostvarivanje prava građana.

IZJAVA O USKLAĐENOSTI PROPISA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

1. Ovlašćeni predlagač propisa: Vlada

Obrađivač: Ministarstvo pravde

2. Naziv propisa

Predlog zakona o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika

Draft Law on elimination of consequences of confiscation of heirless Holocaust victims property

3. Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno sa odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum):

a) Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koja se odnose na normativnu sadržinu propisa,

Naslov VII. – Pravosuđe, sloboda i bezbednost, u okviru kojeg je član 80 – Jačanje institucija i vladavina prava.

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazuma,

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma,

Naslov VII. – Pravosuđe, sloboda i bezbednost, u okviru kojeg je član 80 – Jačanje institucija i vladavina prava.

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma,

d) Veza sa Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.

Mesto u strukturi Nacionalnog programa za usvajanje pravnih tekovina Evropske Unije: 3.23.Pravosuđe i osnovna prava 3.23.3. Osnovna prava, Pravo na svojinu-restituciju

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije:

a) Navođenje odredbi primarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,

b) Navođenje sekundarnih izvora prava Evropske unije i ocene usklađenosti sa njima,

v) Navođenje ostalih izvora prava Evropske unije i usklađenost sa njima,

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost,

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije.

- Ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost Predloga zakona o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika

5. Ako ne postoje odgovarajuće nadležnosti Evropske unije u materiji koju reguliše propis, i/ili ne postoje odgovarajući sekundarni izvori prava Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost treba obrazložiti tu činjenicu. U ovom slučaju, nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa. Tabelu usklađenosti nije potrebno popunjavati i ukoliko se domaćim propisom ne vrši prenos odredbi sekundarnog izvora prava Evropske unije već se isključivo vrši primena ili sprovođenje nekog zahteva koji proizilazi iz odredbe sekundarnog izvora prava (npr. Predlogom odluke o izradi strateške procene uticaja biće sprovedena obaveza iz člana 4. Direktive 2001/42/EZ, ali se ne vrši i prenos te odredbe Direktive).

- Ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost Predloga zakona o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava EU prevedeni na srpski jezik?

- Ne

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik EU?

- Da, na engleski jezik.

8. Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti

- U postupku pripreme Nacrta zakona o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika nije ostvarena saradnja sa Evropskom komisijom. Imajući u vidu materiju ovog propisa, za izradu predmetnog akta nije bilo neophodno ostvariti ovaj konkretni oblik saradnje.